

ANSTÄLLNING FÖR LÄKARE TIDIGT I KARRIÄREN

PM SVERIGES LÄKARFÖRBUND 2026

Sveriges läkarförbund

Den medicinska professionens organisation

Sveriges läkarförbund
Den medicinska professionens organisation

PM

Ann Garö
Jonas Lilleberg-Eriksson

2026-06-30

Anställning för läkare tidigt i karriären

Bakgrund

När en utbildningsläkare väl har fått en specialiseringstjänstgöringstjänst (ST-tjänst), som ska vara en tillsvidareanställning, har läkaren en trygg anställningsform för den fortsatta kliniska karriären. Innan en formell ST-tjänst är det dessvärre vanligt idag med olika typer av otrygga anställningsformer för läkare tidigt i karriären. Det är centralt att både lokalföreningar och arbetsgivare har koll på de olika anställningsformerna och nedan görs en sammanfattning och beskrivning av när den ena är att föredra framför den andra enligt gällande regelverk.

Under tiden som medicine studerande och AT-läkare

Det är endast legitimerade läkare som får utföra läkares arbetsuppgifter. Läkare är en skyddad yrkestitel, och har dessutom ensamrätt till yrket. För att arbeta som läkare innan läkarlegitimation krävs således ett särskilt förordnande, för att utöva läkaryrket. De särskilda förordnandena kan utfärdas av antingen en region eller av Socialstyrelsen.

Ett särskilt förordnande att utöva läkaryrket ska vara *tidsbegränsat,* och gälla för en viss tjänst. Det innebär att ett särskilt förordnande får ges för att *vikariera* som underläkare vid ordinarie personals semester, ledighet eller vakans alternativt för att genomföra allmäntjänstgöring (AT) eller praktisk tjänstgöring (PT) enligt gällande regelverk.[1]

Från det att en medicine studerande har avslutat termin tio på läkarprogrammet eller motsvarande i ett annat EU/EES-land, med godkända kurser och prov inom aktuella områden, kan studenten börja vikariera som underläkare. Undantaget är primärvården där studenter fortsatt enbart kan arbeta som läkarassistent fram till läkarexamen/läkarlegitimation.[2]

[1] *HSLF-FS 2022:20*, Socialstyrelsen.

[2] *HSLF-FS 2022:20*, Socialstyrelsen.

Bastjänstgöringen

I det nya utbildningssystemet erhålls läkarlegitimation i samband med läkarexamen. De första kullarna från det sexåriga läkarprogrammet tar examen vårterminen 2027. I samband med införandet av det sexåriga och legitimationsgrundande läkarprogrammet infördes bastjänstgöring (BT), som en introduktion till svensk hälso- och sjukvård samt som en inledande del av specialiseringstjänstgöringen (ST). BT kan antingen göras som en separat tidsbegränsad anställning eller integrerad med ST i övrigt.[3]

Specialiseringstjänstgöringen

Det ska i regel inte vara någon väntetid mellan läkarexamen/läkarlegitimation och ST. Det ska gå att påbörja en tillsvidareanställning som BT/ST- eller ST-läkare i nära anslutning till läkarexamen/läkarlegitimation. (Förutsatt att BT inte görs inom ramen för en tidsbegränsad anställning.) I och med att det ännu inte fungerar på detta sätt tvingas många läkare tidigt i karriären arbeta vidare under otrygga anställningsformer tills de erhåller en formell BT-, BT/ST- eller ST-tjänst.

I avvaktan på BT-, BT/ST- eller ST-tjänst

Det är Socialstyrelsen som fastställer och reglerar utbildningstjänsterna under AT, BT och ST i föreskrifter och allmänna råd samt i målbeskrivningar.[4] Det är dock *Lagen om anställningsskydd* (LAS)[5] och centrala kollektivavtal[6] som reglerar hur anställningar ska ske. LAS är tydlig med att den grundläggande principen för anställning ska vara en tillsvidareanställning, men det är möjligt att anställa på i lagen vissa angivna tidsbegränsade anställningar, om det är nödvändigt. För att förhindra att arbetsgivare utnyttjar individer och enbart anställer med tidsbegränsade anställningar, finns regler i LAS om konvertering till tillsvidareanställning efter en viss anställningstid.

Tidsbegränsade anställningar enligt lag/kollektivavtal:

Vikariat

- Konverteras till tillsvidareanställning efter 18 månader i regionsektor och 36 månader i privat sektor.
- Det är möjligt att avstå konvertering till tillsvidareanställning för enskild individ som så önskar, för sex månader i taget.

---

[3] *Specialbestämmelser för läkare*, Bilaga 3, underbilaga 3, HÖK 25.

[4] *SOSFS 1999:5*, *SOSFS 2015:8* med tillhörande målbeskrivningar respektive *HSLF: FS 2021:8* med tillhörande målbeskrivningar.

[5] 5, 5a och 6 §§

[6] *Allmänna bestämmelser AB*, § 4, Bilaga 2, HÖK 25 för anställda i region och kommun och bland annat Kollektivavtal Bransch E&F med Vårdföretagarna § 3 för privatanställda medlemmar.

Vikariat är bra för medicine studerande då de ger möjlighet att omsätta teori i praktik redan under studietiden. Därför är vikariat med särskilt förordnande lämpliga innan läkarexamen/läkarlegitimationen. Vikariat missbrukas dock ofta av arbetsgivare för att pröva individer eller för att fylla vakanser.

Särskild visstidsanställning (Säva)

- Konverteras till tillsvidareanställning (ej före läkarlegitimation) efter 12 månader i regionsektor och 36 månader i privat sektor. *OBS! Heter avtalad visstidsanställning i privat sektor.*
- Det är möjligt att avstå konvertering till tillsvidareanställning för enskild individ som så önskar, för sex månader i taget.

Säva ska användas om individen inte vikarierar för någon eller vid falska vakanser[7] för att följa gällande regelverk.

Provanställning (syftar till tillsvidareanställning)

- Högst sex månader. Kan förlängas på grund av (längre) frånvaro, som inneburit att prövobehovet inte kunnat bedömas.
- I regionsektor behöver det finnas ett prövobehov[8], inga sådana krav föreligger i privat sektor.
- Inte möjligt att använda som generell regel i regionsektor, vilket är möjligt i privat sektor.
- Kan avbrytas av båda parter under och före prövotidens utgång. En månads uppsägningstid i regionsektor och två veckor i privat sektor.
- Arbetstagarorganisation ska underrättas inom en månad efter anställningens ingående i regionsektor, ingen sådan skyldighet i privat sektor.

För att läkares arbetsmarknad bättre ska motsvara andra jämförbara yrkesgruppers ska tillsvidareanställning med provanställning vid behov vara norm enligt Sveriges läkarförbund. Det gäller BT/ST- och ST-tjänster.

---

[7] Falsk vakans innebär att rekrytering ska ske inom rimligt tidsperspektiv, men görs inte av arbetsgivaren.

[8] Prövobehovet kan vara relaterat såväl till arbetstagarens yrkesskicklighet som till arbetstagarens person. Det kan vidare föreligga ett prövobehov om det med hänsyn till förhållandena i arbetet finns särskild anledning, i både arbetstagarens eget, arbetsgivarens och arbetskamraternas intresse, att pröva om arbetstagaren fungerar i arbetsgemenskapen. Exempel på situationer då det kan vara aktuellt att provanställa är vid anställning av en arbetstagare som saknar tidigare erfarenhet, vid avsaknad av referenser från tidigare arbetsgivare eller i övrigt om det är motiverat. Beslut om provanställning ska föregås av en prövning i det enskilda fallet. Av detta följer att provanställning inte får förekomma generellt. Det bör också påpekas att frågan om provanställning inte kan bedömas förrän man vet vem som ska anställas.

Ställningstaganden för Sveriges läkarförbund:

- Tillsvidareanställning med provanställning vid behov ska vara norm för läkare tidigt i karriären.
- Förbundet ska verka både centralt och lokalt för att arbetsgivare använder vikariat och särskilda visstidsanställningar korrekt.